

<https://doi.org/10.18485/unislav.2017.ch17>
378.6:811.161.1(497.115)
371.3::811.161.1(497.115)

ИСИДОРА МИЛИЋ*
Филозофски факултет у Приштини са привременим седиштем
у Косовској Митровици
Косовска Митровица, Србија

НАСТАВА РУСКОГ ЈЕЗИКА У КУРИКУЛУМИМА ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У ПРИШТИНИ

У овом раду анализирају се и упоређују курикулуми за руски језик филолошких и нефилолошких профила Филозофског факултета Универзитета у Приштини с циљем предлога кориговања и модификовања елемената постојећих студијских курикулума. Анализа је извршена методом фактичке анализе са пратећом техником компаративне анализе. Анализом је утврђено да курикулуми не одговарају прописаној норми програма за стране језике, па су у складу са тим предложене измене.

Кључне речи: курикулум за руски језик, садржај предмета, филолошки профил, нефилолошки профил

Уводна разматрања

Комуникативни приступ усвајању језика обухвата више разноврсних наставних активности чији је циљ да ученик успешно комуницира у реалним ситуацијама, имајући у виду језик у употреби, а не језик као апстрактни систем правила која треба свесно познавати. Комуникативни приступ у настави страних језика прописана је норма наших наставних програма за стране језике од 1991. године. Заједнички европски референтни оквир за живе језике (ЗЕРОЈ), који чини основу дефинисања исказа стандарда у страним језицима, такође се заснива на наведеном приступу у настави страних језика, али је и посебно усмерен на активности/задатке по областима (приватна, јавна, образовна) „које ученик обавља на страном језику у ситуацијама са којима ће се срести у друштвеном животу” (Tagliante 2009: 36).

Функционисање целокупног система наставе страног језика одвија се у оквирима одређених образовних профила наставног процеса. Профил наставе одређује услове функционисања система и процеса наставе страног језика и укључује циљеве/исходе и задатке наставе, њене сад-

* m.isidora@yahoo.com

ржаје, принципе, методе, наставна средства и организационе форме наставе. Филолошки профил подразумева савладавање општеобразовних и филолошких научних дисциплина, поготово оних које су непосредно везане за будућу професионалну делатност филолога. Нефилолошки профил подразумева систем наставе страног језика који оспособљава студенте за владање језиком у сфери професионалне или пословне комуникације, са тежиштем на већу оспособљеност за читање стручне литературе и у писменој комуникацији (Раичевић 2007). У овом раду извршена је анализа курикулума филолошких и нефилолошких профила Филозофског факултета Универзитета у Приштини са седиштем у Косовској Митровици (ФФПУ). У филолошки профил који ће бити предмет анализе улазе следеће студијске групе: Српска књижевност и језик, Српски језик и књижевност, Енглески језик и књижевност, Француски језик и књижевност, док нефилолошки профил обухвата групе: Историја, Историја уметности, Педагогија, Психологија, Социологија, Филозофија. Курикулуми се односе на период од 1999–2009.¹ који смо дефинисали као стари или неболоњски програм, период прве болоњске акредитације 2009–2014. и период друге болоњске акредитације од 2014–2018.

Пре него се упустимо у анализу курикулума појаснићемо употребу и изворно значење самог термина. Термин *курикулум* потиче од латинске речи *currere* која дословно означава стазу за трчање, сугеришући усмереност правца кретања, утврђеност циља. Најкраће речено, курикулум означава курс или план учења (Akker 2003). На простору Европе, крајем XVI и почетком XVII века, у време Јана Амоса Коменског и Волфранга Раткеа овај латински израз замењен је грчким термином *iprogram*, којим се означава циљ, сврха, замисао, нацрт, односно „распоред по којем ће се радити” (Вујаклија 1980: 487). У Немачкој, средином XX века развија се покрет о суштини образовања и наставе, чију основу представља курикуларни окрет, чиме се појам курикулум на велика врата враћа у Европу. Теоретичари овог покрета јасно су указали на потребу разликовања појма курикулум од традиционално схваћеног наставног програма (као прописаних садржаја учења). Они замерају традиционалним програмима што се нашироко баве уопштеним формулацијама, а последњу, врло деликатну и одговорну фазу планирања препуштају наставницима (Клеменовић 2009). У традиционалном поимању курикулума нагласак је био на преносу знања, док је данас учињен помак с преноса знања на развој компетенција. На основу тога је у већини европских курикулума прихваћена дефиниција компетенција из ЗЕРОЈ-а која подразумева развијање општих и комуникативних језичких

¹ Курикулуми су доступни од 1999. године јер су они из претходних година остали у Приштини, где су највероватније уништени.

компетенција, које се даље деле на лингвистичке (граматичка, семантичка, фонолошка, ортографска, ортоепска), социолингвистичке (лингвистички параметри друштвених односа, конвенције учтивости, пословице, разлике међу регистрима, жаргон) и прагматичке компетенције (дискурсна, функционална).

Познато нам је да учење страних језика потпомаже развијање мултикомпетенција и стицање функционалне вишејезичности која се данас сматра пре правилом, него изузетком (Bugarski 2005). Како би се оваква разматрања довела у конкретну везу са наставним програмима и заживела у конкретној учионици, неопходно је да се подиже шира друштвена свест о предностима и позитивним ефектима вишејезичности за шта би, према речима Момчиловићеве решења требало тражити и у националним курикулумима (Момчиловић 2011).

Универзитетска настава страног (руског) језика

На универзитетским студијама у Србији изучавање страног језика као предмета има значајну традицију. Руски језик изучава се од 1849. године када је као предмет први пут уведен на Богословији у Београду. Поред руског, од страних језика најчешће су у понуди још и енглески, француски, немачки, а последњих година све више су заступљени и италијански и шпански. Предмет страни језик на нашим факултетима обично је позициониран на прве две године студија, ретки су факултети који, макар изборно, језику дају позицију на завршним годинама студија, па се може закључити да се страни језик перципира као општеобразовни предмет. Настава се изводи од нивоа Б1 који су ученици постигли у претходном циклусу школовања, а наставља се наставом језика за посебне намене на нивоу Б2 тек пошто су полазници овладали општим страним језиком.

Применом болоњске декларације положај предмета страни на филолошким и нефилолошким факултетима почео је да се мења. Осим енглеског језика, чији је примат несумњив, остали страни језици у понуди високошколских установа у Србији доживљавају рапидно смањење фонда часова, а на неким факултетима овакви предмети се укидају. Такво стање затичемо и на оба профила ФФПУ. У периоду пре увођења болоњског система студирања, страни језик на Филозофском факултету Универзитета у Приштини имао је статус обавезног предмета, да би после прихватања болоњског система страни језици, осим енглеског језика (који углавном има статус обавезног предмета), променили статус у изборни предмет. Оно што можемо да приметимо увидом у курикулуме за руски језик јесте да се последњом акредитацијом из 2014. смањио број

часова руског језика, са четири на два часа недељно, и да се смањио број семестара изучавања руског језика такође са дотадашњих четири на два семестра. С изменама у курикулумима које су на многим факултетима још увек у току чини се да ће се ситуација даље само погоршавати, а какав ће положај руског језика у курикулумима ФФПУ реакредитацијом програма 2018. бити, остаје нам да видимо.

Потреба за предметом страни језик у оквиру студија није на сваком факултету препозната нити разматрана на прави начин. У односу на период када су писани тзв. стари програми, где наставници страних језика наводе да су тада били консултовани у погледу броја часова приликом састављања програма. Сада, тај поступак без икакве консултације и знања о броју часова, расподели часова предавања и вежби за филолошке и нефилолошке профиле, препуштен је наставницима који често немају довољно искуства у изради курикулума и специфична методичко-дидактичка теоријска знања да би тај посао обављали на ваљан начин. У ЗЕРОЈ-у се налази база за израду програма, уџбеника, референци и проверу знања у настави страних језика у Европи. Искрпно се објашњава како треба учити неки страни језик за потребе комуникације и наводе се знања и вештине којима треба овладати ради стицања деловног језичког израза. Претпоставља се да су сви наставници страних језика упознати са садржајима ЗЕРОЈ-а, и да су самим тим компетентни да састављачима акредитационих програма различитих студијских група, који у својој понуди имају страни језик, предложе изглед и садржај курикулума.

Компоненте система наставе руског језика

У савременој методици систем наставе једна је од базичних категорија која се дефинише као „совокупность основных компонентов учебного процесса, определяющих отбор материала для занятий, формы его подачи, методы и средства обучения, а также способы его организации” (Азимов, Щукин 2009: 275). Из аспекта наставе руског језика сагледане као система у курикулумима ФФПУ, издвајају се следеће саставне компоненте: циљеви и исходи наставе, садржај наставе (теоријски и практични), методе, средства рада, оцене знања и број часова активне наставе.

Циљеви и исходи наставе:

Методе које су у одређеним периодима биле доминантне у настави језика, граматичко-преводна метода, директна метода, аудио-лингвална метода итд. прокламовале су као циљ наставе језика овладавање

језичким јединицама (фонолошким, граматичким, лексичким), а само проучавање процеса усвајања језика налазило је тежиште искључиво у граматички.

Анализом студијских курикулума ФФПУ уочавамо да је у периоду пре увођења болоњског система и касније, циљ и исход предмета руски језик остао непромењен и дефинисан на истоветан начин за све студијске програме филолошких и нефилолошких профила. Као циљ предмета истиче се стицање неопходних теоријских и практичних знања из области гласовног и морфолошког система савременог руског језика, који подразумева правилан изговор и интонацију те употребу именских, придевских, заменичких, глаголских и других облика, као и основних синтаксичких модела. Под системом исход предмета наставе подразумева се, теоријско познавање савременог руског језичког система те практично владање истим на нивоу који омогућава несметано читање, писање, усмено и писмено продуковање текста. Видимо да циљ није издвојен по категоријама, општи, практични већ је дат један општи циљ за све студијске програме. У савременој методици наставе страних језика „општеприхваћено је издвајање трију основних циљева, независно од етапе и профила и то практичног, образовног и васпитног” (Кончаревећ 1996: 102).

Свака етапа има своје циљеве и задатке, обавезан минимум наставних садржаја, специфичан приступ, методе, средства и облике рада који су саображени циљевима наставе на конкретној етапи, тј. нивоу наставе. У том смислу може се говорити о одређеној завршености и аутономности сваке етапе у односу на друге етапе. Истовремено, сваку етапу, како примећују руски аутори Е. Г. Азимов и А. Н. Шукин, карактерише извесна отвореност у погледу циљева, задатака и садржаја наставе у целини. Ни у једном од курикулума за руски језик на ФФПУ није издвојен посебан циљ и исход предмета по етапама, преболоњског и болоњског система наставе већ је као што рекосмо дефинисан на истоветан начин за све студијске програме, филолошких и нефилолошких профила. Настава културе, као један од основних елемената савремене наставе не наводи се као један од циљева у курикулумима. На основу наведеног видимо да циљ у курикулумима ФФПУ није истакнут у складу са приступом који је сада норма за наше курикулуме, већ се још увек инсистира на усвајању искључиво лингвистичких јединица и темељи на приступима који полазиште налазе у граматички.

Садржај предмета:

Садржај предмета руски језик у курикулумима ФФПУ се до 2009. не дели на теоријски и практични садржај већ је насловљен термином

традиво где се садржај наводи према аспектима језика који се у највећем делу подударају са садржајем у курикулумима према болоњском систему. Оно што је занимљиво јесте да се нигде не наводи практични садржај, говорни чинови, иако је до тада комуникативни приступ присутан у нашем образовању званично већ скоро двадесет година, а знамо да комуникативни приступ подразумева да се граматика релизује у говорним чинovima, односно у исказима којима се реализује један говорни чин (Точанац-Миливојев 1997).

Једино се у оквиру наслова градиво издваја као подкатегорија *шексџови* где се наводи да се у првој години учења обрађују текстови погодни за усвајање основног лексичког и граматичког градива, а да се у трећем и четвртом семестру обрађују текстови из руске класичне и савремене књижевности, из науке и уметности. Значи, нема ни трага говорним ситуацијама већ се практични садржај своди на обрађивање текстова што је карактеристично за наставу традиционалне или граматичко-преводне методе, и још, нема издвајања текстова према одређеном профилу већ се то текстови опште оријентације.

У нормативним документима које смо прегледали садржај предмета почевши од болоњског система подељен је на теоријску и практичну наставу. Теоријска настава подразумева обучавање аспектима језика, фонетским и морфолошким језичким јединицама (које су истоветно наведене у курикулумима преболоњског система) где примећујемо да нису укључене непроменљиве врсте речи, осим прилога, за разлику од курикулума старих програма где су оне наведене. Настава лексике није издвојена у засебан аспект, већ се одвија паралелно са обрадом текста и наставом граматике. Под практичном наставом подразумева се интензивно увежбавање наведеног садржаја из теоријског дела, односно оно што је аудио-лингвална метода називала *drill*.

Нама је познато да учење језика помоћу морфосинтаксичких структура, без објашњења њихових комуникативних вредности, уз велико ослањање на *drill* као форму учења не помаже ученику да премости простор између питања и одговора из свакодневне комуникације која се ни случајно не заснива на механицизму, већ се заснива на ситуацији и ситуационом контексту. Ни у једном од курикулума није поменут културни контекст датог језика. Према речима Ксеније Кончаревић, „када је реч о наставним садржајима, потребно је водити рачуна да не дође до превалирања садржаја који извиру из лингвистичког задатка над онима комуникативне природе, што би довело до претеране филологизације практичне наставе, као што би, уосталом, превага комуникативне димензије у теоријском курсу имала за последицу сувишни практицизам и чак вулгаризацију наставног садржаја” (Кончаревић 1996: 103). Оно што видимо у овим курикулумима јесте управо то, да лингвистички сад-

ржај доминира што доводи до филологизације наставе руског језика на студијским програмима где то никако није препоручљиво.

Комуникативни приступ подразумева значењску граматiku која се не бави дескрипцијом правила граматике и метајезиком, већ покушава да за одговарајућа значења која су предмет наставе пронађе одговарајуће језичке форме а граматика се не подводи под структуралне вежбе. Говорни чинови у комуникативној методи јесу основна језичка форма, замена било каквог другог текста који је био полазна основа у учењу језика. Избор вокабулара и граматичких структура је подређен говорном чину и разним параметрима (социјални статус, афективност, канал, формалност ситуације) који учествују у реализацији тог чина (Точанац-Миливојев, 1997). Све ове одлике комуникативног приступа усвајања језика која се у савременој настави морају примењивати на нивоу универзитетске наставе ми нисмо уочили у овим програмима, бар не у оном садржинском делу, већ напротив, присутност приступа који су превазиђени и даље чине основу ових курикулума па их можемо сматрати застарелима. Сходно томе морамо их мењати и прилагодити савременим токовима у усвајању страног језика.

Методe наставe:

Компарацијом и анализом курикулума уочавамо непостојање парцијално-дидактичких, односно методичких група метода, које су карактеристичне за наставу страног језика већ само општедидактичких као што су: вербално-текстуална (молошко, дијалoшко-молошко, дијалoшко), текстуална, демонстративна. Општедидактичке методе су наведене само у курикулумима болоњског система, значи од 2009. а до тада у курикулумима тзв. старог програма не постоји одељак у коме је наведена било која метода наставе, ни општедидактичка ни методичка. Парцијално- дидактичка односно комуникативна метода/приступ је у савременим изучавањима језика доминантна, али истовремено комуникативни приступ омогућава флексибилност у методама, техникама и поступцима у раду у изради стратегија учења које би што више одговарале потребама ученика, тако да се дидактичари залажу за еклектички принцип (Puren 2001). Према Пурену, све наставне технике из претходних периода су дозвољене уколико ефикасно доводе до жељеног циља. Добро укомпоновани елементи традиционалне, директне, аудио-оралне или аудио-визуелне методе могу се наизменично примењивати уз два битна услова: да се ученику довољно често препусти говорна и радна иницијатива и да све дидактичке активности чине кохерентан систем наставе/учења. Уколико не нарушимо ове услове, можемо користити и елементе оних метода које се сматрају застарелима.

Наставна средства:

У методици наставе страних језика термином *наставна средства* означава се „Укупност уџбеничке и приручне литературе, као и техничких помагала, међусобно тесно повезаних јединственом методичком концепцијом и подређеношћу основним циљевима и задацима учења страног језика у одређеној етапи или образовном профилу, комплементарних у погледу композиције и интерпретације предвиђеног језичког и говорног материјала” (Кончаревић 1996: 122). Анализирана компонента у курикулумима за руски језик садржи литературу, али не и одељак који се односи на техничка помагала. Литература која је наведена у курикулумима оба профила као и преболоњске и болоњске наставе као примарну издваја уџбеник Драгољуба Величковића („Руски језик”, Ниш 1993); Предрага Пипера и Миле Стојнић („Руски језик: изговор, граматишка, конверзација, вежбе”, Београд, 2002); Л. Пирогова, М. Преображенска („Уџбеник руској језика I, II”, Москва, 1969); Л. Дерибас, З. Лобанова („Учебное пособие по русскому языку для студентов-иностранцев”, Москва 1975). Граматике Радована Кошутећа („Руска граматишка II Облици”, Београд, 1965); Радмила Маројевића („Граматишка руској језика”, Београд, 1988); и Бранка Тошовића („Руска граматишка у поређењу са српскохрватском”, Сарајево, 1988). И најзад, избор из текстова из А. Терзић, Б. Трбојевић-Керечки („Хрестоматија руских књижевних текстова”, Београд 1989); Маерова, К. В. („Книга для чтения. А. С. Пушкин, М. Ю. Лермонтов, Н. В. Гоголь”, Београд-Москва, 2005); Аникина, М. Н. („Лестница. Учебник – книга по русскому языку”, Москва, 2006). Као што видимо, ускопрофилсане литературе нема, већ је она углавном опште оријентације.

Поред уџбеника, веома важно наставно средство данас јесте употреба савремене технологије. Могли бисмо рећи да без ње нема савремене наставе страног језика. Обзиром да говоримо о курикулумима ФФПУ могли бисмо на овом месту и напоменути услове за коришћење технологије у настави на ФФПУ, које можемо слободно проценити као сасвим солидне. Свака сала на ФФПУ има свој рачунар, приступ интернету, интерактивну таблу и софтверске програме предвиђене за њу. Наставници су обучени за коришћење ових средстава, а посећују и велики број семинара који се односе на примену савремене технологије у образовању, а поред наставника обучавају се и студенти за коришћење ових средстава. Једна од важних ставки савремене наставе јесте израда платформи за праћење наставе на даљину, којих на овом Универзитету још увек нема.

Оцена знања:

У оквиру компоненте система наставе руског језика *оцена знања* одређују се критеријуми за вредновање и оцењивање резултата рада. У курикулумима свих профила преболоњског система тај одељак је дефинисан као *испиту и колоквијуми*. Колоквијум је предвиђен после прве године учења. Полаже се писмено и састоји се од диктата дужине до 15 штампаних редова текста, који обухвата лексичко-граматичке садржаје утврђене програмом. Док, завршни испит (после друге године учења) састоји се из два дела – писменог и усменог. Писмени испит садржи: диктат, превођење непознатог текста с руског на српски језик, превођење непознатог текста са српског на руски језик. На усменом испиту проверава се знање на краћем одломку текста из предвиђеног избора руских текстова, потом следи краћа конверзација било на основу самог текста, било на теме из свакодневних ситуација.

У болоњским курикулумима обе акредитације стоји одељак *оцена знања* са могућношћу постизања максималног броја поена 100, где је 20 поена предвиђено за активности/присуство на часу, 30 поена подразумева колоквијум и 50 сам испит, осим на студијском програму за историју из 2014. г. где је 30 бодова предвиђено за активност/присуство, а 20 поена за колоквијум. Обзиром да се нашим курикулумима не предвиђа разрада евалуационих критеријума као свој структурни елемент, овакав приказ ове компоненте је негде и очекиван, али не баш сасвим добар. Према тзв. старим курикулумима испит се полаже после прве године учења искључиво писменим путем, што није задовољавајуће јер се на тај начин оцењује можемо рећи једино правопис. Завршни испит подразумева конверзацију, али се наводи да је она краћа и није усклађена са профилем наставе, већ се ради о разговору о тексту или о разговору из свакодневног живота, нема ускостручних тема. У болоњским курикулумима не прецизира се шта се тачно полаже, већ се бодује активност на часу, колоквијум, којим није прецизирано шта он обухвата, и завршни испит чији изглед такође није прецизиран. Потребно је разрадити критеријуме за оцењивање знања да би оно било меродавније и усаглашено са профилем и етапама наставе на свим нивоима образовања.

Број часова активне наставе:

Број часова и број семестара учења руског језика приказали смо табеларно ради лакшег прегледа. Можемо видети да што се тиче старог, небољског програма јасно се разликује филолошки и нефилолошки профил. Филолошки профил подразумева часове предавања што је и очекивано, а нефилолошки подразумева само часове вежби. Увођењем болоњског система планирају се и часови предавања за нефилолошки

профил. Реакредитацијом више не постоји константност у броју часова већ се она мења, а најочљивије је смањење броја часова на филолошком профилу, што сматрамо непримереним, док је нефилолошки колико, толико константан. Изучавање језика по семестрима на филолошком профилу показује константност, јер се за све време учења језика учи 4 семестра док је ситуација на нефилолошким нешто другачија. Учење језика које обухвата 4 семестра акредитацијом из 2014. има само група за историју док су остале групе или избациле страни језик (филозофија) или је тај број смањен на свега 2 семестра.

Табела 1.

Преглед часова руског језика предавања + вежбе на студијским програмима Филозофског факултета у К. Митровици			
Студијски програм	Стари програми	Акредитација 2009.	Акредитација 2014.
Српска књижевност и језик	1 + 3	1 + 2	0 + 2
Српски језик и књижевност	1 + 3	1 + 2	0 + 2
Енглески језик и књижевност	1 + 3	1 + 2	0 + 2
Француски језик и књижевност	1 + 3	-	-
Историја	0 + 3	1 + 2	0 + 3
Историја уметности	0 + 3	1 + 2	0 + 2
Педагогија	0 + 3	1 + 2	2 + 2
Психологија	0 + 3	1 + 2	1 + 2
Филозофија	0 + 3	1 + 2	-
Социологија	0 + 3	0 + 4	0 + 4

Табела 2.

Преглед часова руског језика по семестрима на студијским програмима Филозофског факултета у К. Митровици			
Студијски програм	Стари програми	Акредитација 2009.	Акредитација 2014.
Српска књижевност и језик	Основне академске студије по семестрима		
	I – II – III – IV	I – II – III – IV	I – II – III – IV
Српски језик и књижевност	I – II – III – IV	I – II – III – IV	I – II – III – IV
Енглески језик и књижевност	I – II – III – IV	I – II – III – IV	I – II – III – IV
Француски језик и књижевност	I – II – III – IV	–	–
Историја	I – II – III	I – II – III – IV	I – II – III – IV
Историја уметности	I – II – III	I – II – III – IV	I – II
Педагогија	I – II – III	I – II – III – IV	I – II
Психологија	I – II – III	I – II	I – II
Филозофија	I – II – III – IV	I – II – III	–
Социологија	I – II – III – IV	I – II	I – II

Предлози за кориговање постојећих курикулума за руски језик

Оно што смо анализом курикулума ФФПУ утврдили јесте, да се настава руског језика одвија према моделима курикулума страних језика за опште потребе који не могу одговорити специфичним потребама и циљевима наставе страних језика на датим профилима. Разлика у учењу језика између ова два профила треба да буду специфични циљеви наставе страног језика за филолошки и нефилолошки профил.

Највећи број студената ФФПУ у ранијем школовању је већ учило руски језик, јер руски језик као други страни језик доминира на простору Косова и Метохије. 54, 41 % основних школа га има у свом програму, а 59, 38 % средњих, па се логично може наставити са изучавањем језика

од нивоа Б2 јер је услов усвајања језика до нивоа Б1 сматра се већ остварен. Процес усвајања страног (руског) језика се састоји из етапа које се садржајно и логички надовезују једна на другу, градећи хијерархијско јединство, тако да се циљеви и садржај наставе морају прилагодити и одређеној етапи изучавања језика. Поред образовних и практичних мора се издвојити и дефинисати и васпитни циљ који треба да буде усмерен на развој личности сваког студената, интелектуалној, естетској.

Одлика наставе на универзитетском нивоу јесте хетерогеност група као и велики број полазника што даље усложњава већ сложену ситуацију код усвајања руског језика на ФФПУ, а наставници страног језика као општег нису обучавани за извођење наставе страног језика одређеног профила, зато се они морају додатно упознати са карактеристикама струке студената. Сви курикулуми које смо прегледали су апсолутно исти, нема издвајања ни по профилима, ни по етапама, не разликују се ни они пре увођења болоњског система ни после увођења болоњског система, што значи да је модификација и редефинисање курикулума за руски језик на ФФПУ заиста неопходна.

Модификације које предлажемо би подразумевале следеће:

- урадити модел курикулума који садржи компонентне прилагођене одликама комуникативног приступа усвајања језика
- курикулуми за руски језик за филолошки и нефилолошки профил морају бити различито дефинисани, сваки према специфичностима наставе профила
- модели курикулума морају се разликовати и према етапама учења руског језика у виду посебних циљева и садржаја
- консултовање наставника руског језика приликом израде акредитационих програма различитих студијских група о броју часова и семестара изучавања руског језика који ће се прецизно испланирати у курикулумима
- обучавање наставника за извођење наставе прилагођене специфичностима наставе различитих профила
- интензивнија употреба савремене технологије у учењу језика у оквиру ставке наставних средстава
- израда платформи за учење на даљину
- издвојити и дефинисати практични, образовни и васпитни циљ
- у курикулумима навести и разрадити детаљно развијање не само лингвистичких, него и социолингвистичких и прагматичких компетенција
- укључити у курикулуме и културолошки садржај наставе
- поред општедидактичких навести и парцијално-дидактичке методе учења руског језика

- проширити уџбеничку и приручну литературу савременијом и струковном литературом
- разрадити критеријуме за оцењивање знања студената

Закључак

Настава страног језика јесте специфична и различита од наставе других предмета зато што је страни језик истовремено и објекат и инструмент подучавања и учења. Наставник према данашњим постулатима више не предаје језик, већ организује наставу и учествује у процесу учења страног језика. Он мора да разуме природу комуникације и учења уопште, а мора имати и практична знања о планирању савремене наставе. Морамо знати да ниједан приступ, метод, курикулум не даје коначне резултате, област усвајања језика се развија и те промене/развитак морамо пратити и у складу са тим планирати наставу језика. Обим овог рада не дозвољава дужу дискусију, већ само приказивање постојећег стања у курикулумима ФФПУ и основне предлоге за побољшање курикулума којима ће се за корак унапредити настава руског језика, а дубља анализа са детаљно разрађеним компонентама биће предмет другог рада.

Процена студената да настава руског језика не задовољава савремене критеријуме за учење језика, може довести до смањења заинтересованости студената што даље води до гашења предмета руски језик. Свакако не смемо дозволити да ови разлози прекину дугогодишњи континуитет наставе руског језика на ФФПУ. У том циљу морамо прилагодити наставу савременим приступима и повећати интересовање студената за наставу руског језика која ће бити на нивоу који препоручује ЗЕРОЈ, што ће омогућити студентима да без заостајања даље усавршавају своје знање руског језика у било ком делу Европе. Да би се настава прилагодила савременим токовима мора се кренути од курикулума, којим целокупну наставу треба ревидирати у складу са савременим светским тенденцијама усвајања језика, детаљно разрадити све компоненте, а онда то и применити у пракси.

ИЗВОРИ

Студијски курикулуми:

К РЈ Сј (1999, 2009, 2014) Курикулуми за Руски језик на Катедри за српски језик и књижевност на основним академским студијама Филозофског факултета Универзитета у Приштини

- К РЈ Ск (1999, 2009, 2014) Курикулуми за Руски језик на Катедри за српску књижевност и језик на основним академским студијама Филозофског факултета Универзитета у Приштини
- К РЈ Фј (1999) Курикулум за Руски језик на Катедри за француски језик и књижевност на основним академским студијама Филозофског факултета Универзитета у Приштини
- К РЈ Еј (1999, 2009, 2014) Курикулуми за Руски језик на Катедри за енглески језик и књижевност на основним академским студијама Филозофског факултета Универзитета у Приштини
- К РЈ Ис (1999, 2009, 2014) Курикулуми за Руски језик на Катедри за историју на основним академским студијама Филозофског факултета Универзитета у Приштини
- К РЈ ИсУ (1999, 2009, 2014) Курикулуми за Руски језик на Катедри за историју уметности на основним академским студијама Филозофског факултета Универзитета у Приштини
- К РЈ Фи (1999, 2009, 2014) Курикулуми за Руски језик на Катедри за филозофију на основним академским студијама Филозофског факултета Универзитета у Приштини
- К РЈ Со (2009, 2014) Курикулуми за Руски језик на Катедри за социологију на основним академским студијама Филозофског факултета Универзитета у Приштини
- К РЈ Пе (1999, 2009, 2014) Курикулуми за Руски језик на Катедри за педагогију на основним академским студијама Филозофског факултета Универзитета у Приштини
- К РЈ Пс (2009, 2014) Курикулуми за Руски језик на Катедри психологију на основним академским студијама Филозофског факултета Универзитета у Приштини

ЛИТЕРАТУРА

- Азимов, Э. Г., Шукин, А. Н. *Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам)*, Москва: ИКАР, 2009, с. 448.
- Akker, J. *Curriculum perspectives: an introduction*. У: Akker, J., Kuiper W., Hameyer U. (eds). *Curriculum landscape and trends*. Dordrecht : Kluwer academic publishers. 2003, с. 1–10.
- Bugarski, R. *Jezik I kultura*. Beograd: Čigoja štampa, 2005, s. 288.
- Вујаклија, М. *Лексикон страних речи и израза*. Београд: Просвета, 1980, с. 1051
- Клеменовић, Ј. *Савремени предшколски програми*. Нови Сад: Савез педагошких друштва Војводине, Вршац: висока школа за образовање васпитача, 2009.
- Кончаревић, К. *Настава странијезика на филолошким студијама (теорија и пракса)*, Београд: Филолошки факултет у Београду, 1996, с. 282.
- Makević, S. *O razvoju teorije i metodologije izrade, realizacije i evaluacije nastavnih planova i programa*, у: *Zbornik radova posvećen jubileju prof. dr Jovana Đorđevića – Međunarodni naučni skup 2005 – „Savremene koncepcije, shva-*

- tanja i inovativni postupci u vaspitno-obrazovnom i nastavnom radu i mogućnosti primene u savremenoj školi", Novi Sad: Savez pedagoških društava Vojvodine, 2005, 551–561.
- Момчиловић, Н. *Вишејезичност и усвајање страних језика*. Теме - часопис за друштвене науке, година XXXV, бр.3, Ниш : Универзитет у Нишу, 2011, с. 801–817.
- Puren, CH. *La didactique des langues étrangères à la croisée des méthodes, Essais sur l'éclectisme*, Paris: Didier. 2001, s. 206.
- Tagliante, C. *Evaluacija i zajednički evropski okvir*. Beograd: CLE International, Data status, 2009.
- Точанац-Миљивојевић, Д. *Методе у насћави и учењу сјраног језика*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 1997, с. 139.

Isidora Milić

TEACHING RUSSIAN LANGUAGE IN CURRICULUMS OF FACULTY OF PHILOSOPHY IN KOSOVSKA MITROVICA

Summary

With the method of factual analysis of content with the accompanying technique of comparative analysis, curriculums of philological and non-philological profiles regarding Russian language in Faculty of Philosophy in Kosovska Mitrovica, are being analyzed in regard to their aims, content of the subject, methods, literature, knowledge assessment and the number of active teaching classes. Considerations were carried out in order to propose correction and modification in existing curriculums.

Key words: curriculum for russian language, subject content, philological profile, non-philological profile